

Pathology of the Role of Telegram on Students' Isolation and Disorder in Social Interactions; a Case Study: High School Students in Tehran

**Manouchehr Ali Shah
Baba**

PHD student of Communication Science and Media Studies, Center Branch, Central Tehran Azad University, Tehran, Iran

Gholam Reza Latifi *

Professor, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

**Mohammad Reza
Rasouli**

Associate professor of Department of Communication, Faculty of Communication Science and Media Studies, Center Branch, Central Tehran Azad University, Tehran, Iran

Abstract

The growing prominence of virtual space, combined with the widespread use of tools like Telegram, has brought about significant changes in how citizens, particularly students, interact with each other. The primary objective of this research is to study the consequences of Telegram's role in creating social isolation and disrupting students' social interactions. The study was conducted on a sample of high school students in Tehran City in 2017-1398, numbering 384 people, and employed a descriptive-correlation research method. Data collection was performed using both library and field research methods, with the use of a questionnaire to gather data. The results indicate that the use of Telegram has a significant effect on social isolation among students in Tehran, and there is a strong positive relationship between the two factors. This occurs due to insufficient management of the Telegram platform, as well as a lack of proper cultural awareness in using the application.

* Corresponding Author: latifi@atu.ac.ir

How to Cite: Ali Shah Baba, M., Latifi, Gh. R., Rasouli, M. R. (2023). Pathology of the Role of Telegram on Students' Isolation and Disorder in Social Interactions; a Case Study: High School Students in Tehran, *Journal of New Media Studies*, 9(36), 71-106. DOI: 10.22054/nms.2024.71475.1513

۱. □□□□□□□□□□

Introduction:

Indeed, the rise of cyberspace and the usage of communication tools such as Telegram has brought about numerous changes for people in terms of lifestyle and interaction. It is particularly relevant for teenagers and young people, and its significance in the development of society cannot be overstated. In recent times, a significant amount of focus has been placed on communication, social networks, internet spaces, and communication technologies. However, it is crucial to address the severe damages associated with this phenomenon. It's essential to acknowledge that many personal and social harms are concealed in cyberspace. Social isolation is one of these major issues. Social isolation refers to a lack of social connection to society, wherein an individual holds little to no faith in the valuation mechanism and socialreward system. This often leads to the agreement with everything deemed valid and valuable according to societal standards. Young people hold great significance in every society, and they are considered its foundation. All efforts of a society are directed towards investing in and nurturing this valuable group. Therefore, it is our collective responsibility to safeguard these national values and prevent factors that might endanger or harm them. To this end, we must strive to protect and care for them while promoting their well-being and progress. It is crucial to recognize that students are one of the most vulnerable segments of society in this domain. Therefore, this study aims to investigate the role of Telegram in the social isolation and disruptions in social interactions among students.

Method:

The research method employed in this descriptive study is correlation, and by utilizing calculated correlation coefficients, the researchers have constructed a structural model. The statistical population of the study consists of all high school students in Tehran for the academic year 2017-2018. Based on the Cochran formula, the sample size was determined to be 384 individuals. In this study, Spearman's statistics and Lisrel's structural equations are applied to calculate the frequency percentage, density percentage, and establish relationships and test hypotheses. A questionnaire serves as the

implies a robust and substantial relationship between the mentioned factors. This revelation suggests that, amongst high school students in Tehran, the most significant harm that can be ascribed to social networks is social interaction disruption. In essence, the improper and uninformed utilization of social networks has contradictory outcomes compared to its surface appearance. This phenomenon leads people to be more detached from one another, limiting their communication to the realms of virtual space, where it lacks tangibility, is imperceptible, and remains invisible and manageable. This point highlights the adverse impact of social network use on interpersonal relationships due to the lack of recognition among individuals.

As a result, the absence of verbal communication can lead to strained connections and failures in relationships. Furthermore, this communication deficiency can cause individuals to encounter challenges in social, organizational, and work settings, with a marked weakness in collective speech. The disruption of social interactions can result in the disruption of social etiquette and norms. Various aspects of communication, such as trust, shared conventions, and interactions, which emerge as a result of optimal communication and participation among members of society, can be compromised. This, in turn, can create social problems and undermine the harmonious functioning of the community. Social isolation will likely have numerous adverse effects across various domains, including cultural, economic, and more. The affected individual may withdraw from society and others, leading to the inability to fulfill their basic needs. Specifically, this can manifest in the form of a diminished sense of belonging to others, reduced acceptance by others, and a weakened sense of group membership. The findings strongly suggest that the usage of Telegram as a social network has a significant influence on the formation of social isolation among high school students in Tehran.

Keywords: Social Networks; Pathology; Telegram; Isolation; Disorder; Students: Social Interactions.

آسیب‌شناسی نقش تلگرام بر انزوا و اختلال دانش‌آموزان در تعاملات اجتماعی (مطالعه موردی: دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر تهران)

- دانشجوی رشته علوم ارتباطات و مطالعات رسانه، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد تهران مرکز، تهران، ایران * **منوچهر علی شاه بابا**
- استاد دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران **غلامرضا لطیفی**
- دانشیار گروه ارتباطات، روزنامه نگاری و رسانه، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد تهران مرکز، تهران، ایران **محمد رضا رسولی**

چکیده

گسترش فضای مجازی و استفاده از ابزارهای آن مانند تلگرام، تغییرات زیادی را در سبک زندگی و تعامل شهروندان به وجود آورده است. با توجه به اینکه دانش‌آموزان از آسیب‌پذیرترین اقشار جامعه در این زمینه هستند، این پژوهش به بررسی آسیب‌شناسی نقش تلگرام بر انزوا و اختلال دانش‌آموزان در تعاملات اجتماعی می‌پردازد. روش تحقیق به کاربرده شده در این پژوهش توصیفی، همبستگی بوده و با استفاده از ضرایب همبستگی محاسبه‌شده، اقدام به تدوین مدل ساختاری گردید. جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل کلیه دانش‌آموزان دبیرستانی شهر تهران در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ و حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران معادل با ۳۸۴ نفر انتخاب شد. روش تحقیق و آماری نیز به ترتیب پیمایشی (استفاده از پرسشنامه) بوده و با کمک روش‌های آماری اسپیرمن و معادلات ساختاری لیزرل جهت تعیین درصد فراوانی، درصد تراکمی و ... رد و تأیید روابط و فرضیات صورت گرفته است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بعد عوامل آسیب‌زای شبکه‌های اجتماعی و افزایش انزوای اجتماعی با تأکید بر نقش تلگرام در تعامل اجتماعی یا انزوای اجتماعی در میان دانش‌آموزان دبیرستان شهر تهران تأثیرگذار است. هم‌چنین بعد عوامل آسیب‌زای شبکه‌های اجتماعی و اختلال در تعامل اجتماعی با تأکید بر نقش تلگرام در تعامل

اجتماعی یا انزوای اجتماعی در میان دانش‌آموزان دبیرستان شهر تهران تأثیرگذار است؛ و در نهایت نتایج نشان داد که بین انزوا و اختلال دانش‌آموزان و استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام رابطه معناداری وجود دارد. استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام بر شکل‌گیری انزوای اجتماعی دانش‌آموزان شهر تهران اثرگذار است و به دلایلی از جمله عدم مدیریت صحیح و فرهنگ ضعیف استفاده از تلگرام باعث بروز برخی انحرافات اجتماعی و انزوا در دانش‌آموزان شهر تهران شده است.

کلیدواژه‌ها: شبکه‌های اجتماعی، آسیب‌شناسی، تلگرام، انزوا، اختلال، دانش‌آموزان، تعاملات اجتماعی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱. مقدمه

از سالیان قدیم، انسان‌ها همواره برای رفع نیازهای اساسی و غیراساسی خود، به این نتیجه رسیده‌اند که باید با یکدیگر ارتباط برقرار کرده تا بتوانند با به حیات خود ادامه دهند. این ارتباط به اشکال مختلفی شکل گرفت از جمله ارتباط با نقاشی، با حرکات دست و بدن، با اشک و خنده، با سکوت... و به مرور با افزایش علم، بشریت با کلمات و نوشتار و صدا و در نهایت دنیای امروز یعنی دنیای ارتباطات و فناوری.

دنیای فناوری از بخش‌های مختلفی تشکیل شده است. اهداف آن ارتقا و تسریع و سهولت ارتباط میان افراد جامعه. از پرکاربردترین بخش‌های فناوری ارتباطات می‌توان به شبکه‌های اجتماعی مجازی اشاره کرد؛ که تقریباً امروزه با پیشرفت علوم و فنون ارتباطی، برای عموم قابل دسترس و آسان شده است.

امروزه شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین جوانان، محبوبیت بسزایی کسب کرده‌اند. این شبکه‌ها درعین حال که فضاهایی هستند که در آن‌ها افراد و دوستان جدیدی پیدا می‌کنند و یا دوستان قدیمی خود را در جریان تغییرات زندگی‌شان قرار می‌دهند، مکان‌هایی برای تبادل نظریات هستند که در آن‌ها جوانان عقاید و دیدگاه‌های خود را باهم به اشتراک می‌گذارند. این قابلیت که یک جوان بتواند با افراد دیگر در کشورهای جهان ارتباط برقرار کند، باعث می‌شود تا این شبکه‌ها به مکانی تبدیل شوند که در آن‌ها ایده‌های جدید معرفی شده و در مورد بحث قرار گیرند. البته در کنار این مزایای بزرگ باید به فکر خطرهای پنهان آن نیز بود. در این فضا فرصت‌های جدید برای نمایش شخصیت در اختیار کاربران قرار گرفته و این فضا به فردی شدن شیوه‌های زندگی جوانان را دامن زده و مرزهای تازه‌ای را در شکل‌گیری ارزش‌ها و هویت‌یابی به‌ویژه ارزش‌های مربوط به آشنایی و دوستی‌های رماتیک پیش روی جوانان قرار داده است که از جمله آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی بشمار می‌آید. (صادقی، ۱۳۸۷؛ ۲۵)

از سال ۲۰۰۵ تاکنون، موضوع شبکه‌های اجتماعی مجازی اصلی‌ترین مشغله کاربران در دنیا و به تبع آن ایران بوده است. این شبکه‌های مجازی با خود تغییرات فردی، اجتماعی

و فرهنگی به همراه آورد و تأثیر خود را در نهادهای گوناگون اجتماعی همچون خانواده، دوستان، آموزش و پرورش و.. بجای گذاشته است، ضمن اینکه این پدیده در رفتارهای فردی و اجتماعی انسان نیز مؤثر خواهد بود و باعث دوری انسان از اجتماعات واقعی و نزدیکی به اجتماعات مجازی نیز گردیده است. لذا از آنجاکه این تغییرات و تأثیرات بیش از همه در میان جوانان که بیشترین تعداد کاربران شبکه‌های مجازی را تشکیل می‌دهند رخ می‌دهد، اهمیت موضوع را افزایش داده و با توجه به گسترش سریع کاربران اینترنت در ایران و ترکیب بالای جمعیت جوان آن در مقایسه با گذشته نه‌چندان دور، این شبکه، مهم به نظر می‌رسد که آثار و پیامدهای آن در جنبه‌های مختلف از جمله اثرات روانی، اجتماعی و فرهنگی این شبکه‌های مجازی و نیز تأثیرات آن در اختلال در تعاملات و افزایش انزوا مورد بررسی و کاوش قرار گیرد.

تلگرام به‌عنوان یکی از شبکه‌های اجتماعی محبوب با قابلیت محتوای باز و تقریباً بدون کنترل و تشکیل گروه و کانال به یک شبکه جذاب مجازی در بین کاربران ایرانی تبدیل شده است؛ اما هم‌زمان با این قابلیت‌ها و نقاط قوت، برخی نقاط آسیب‌زا در این شبکه اجتماعی با توجه به محتوای بدون کنترل و آزادی کامل در آن وجود دارد. تردیدی نیست که انحرافات اجتماعی، پیشگیری و درمان اختلالات و نابهنجاری‌های رفتاری، روزه‌روز اهمیت بیشتری در جهان کنونی می‌یابد؛ به‌گونه‌ای که امروزه تصمیم‌گیری در زمینه‌های گوناگون زندگی همچون گذشته نیست و از طرف دیگر به اطلاعات پیچیده دقیق و جامع نیاز دارد (رازانی و کلدی، ۱۱۳۸۹: ۱۱۰).

آسیب‌های نوپدید و از جمله آسیب‌های اجتماعی در دنیای مجازی، به دلیل عدم وجود موانع، امکان برخورد با هرگونه پیام به‌ویژه پیام‌هایی که برای افراد آسیب‌های جدی روحی، روانی و اجتماعی به بار می‌آورد. (ابراهیم پور و خزایی، ۱۳۹۱: ۴) عمده‌ترین آسیب‌هایی که تحت تأثیر گسترش فضای مجازی پدیدار می‌شود را (عاملی، ۱۳۹۱، ۱۷۴-۱۴۳) پر خاشگیری و خشونت، بی‌وفایی اینترنتی، قماربازی اینترنتی، اعتیاد اینترنتی، دوستی‌های اینترنتی و وب گردی برمی‌شمارد. این عوامل به همراه هویت‌های چندگانه در

فضای مجازی، دو فضایی شدن، پدیده زنای ذهنی و سکس مجازی، پرسه زنی و وقت گذاری در وب، آسیب‌های جدی بر سبک زندگی جوانان وارد کرده است.

آسیب‌شناسی تعامل در شبکه‌های اجتماعی را می‌توان از جنبه‌های گوناگونی مورد اشاره قرار داد که عبارت‌اند از:

۱) شبکه‌های اجتماعی می‌توانند کانون‌های شکل‌گیری گروه‌های بزهکار، کلاهبردار و هنجارشکن باشند.

۲) شبکه‌های اجتماعی می‌توانند به بروز جامعه‌ای دوقطبی منجر شوند؛ جامعه‌ای که بخشی از آن، با دسترسی، مشارکت و کنشگری در شبکه‌های اجتماعی به‌نوعی به درک از پدیده‌ها و رویدادها دست می‌یابد که متفاوت از فهم بخش دیگری از جامعه است؛ و لذا اگر همین درک و برداشت گوناگون مبنای عمل قرار گیرد، امکان وقوع پیامدهای ناگوار وجود خواهد داشت.

۳) سازوکارهای کاملاً مؤثری برای مراقبت و پیگیری اعمال مجرمانه گروه‌ها. باندهای مروج فحشا و فساد در شبکه‌های اجتماعی وجود ندارد.

۴) داده‌های موجود در شبکه‌های اجتماعی می‌توانند منبع اطلاعاتی بسیار با ارزشی برای سازمان‌های جاسوسی و دولت‌های متخاصم باشند و منابع ملی کشورها را به مخاطره اندازند (خانیکی و بابائی، ۱۳۹۰: ۷-۹۶)

در بررسی ابعاد چهارگانه فرهنگی، اجتماعی-ارتباطی، خانوادگی و فردی - روانی نیز به تفکیک هر بعد، عمده‌ترین آسیب‌ها شناسایی شده است که از جمله به مهم‌ترین آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی در بعد فرهنگی به ترتیب می‌توان به شکل‌گیری شبهات مذهبی، تغییر هویت فرهنگ بومی، تغییر الگوهای اوقات فراغت جوانان و جهت‌دهی به افکار عمومی در راستای منافع هدفمند اشاره نمود. نتایج به‌دست آمده با پژوهش‌های یاسمی نژاد (۱۳۹۰) و حامدی نسب (۱۳۹۳) همخوانی دارد.

همچنین به مهم‌ترین آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی در بعد اجتماعی نیز به ترتیب می‌توان به دوستی‌های بدون مرز و روابط ناسالم، گسترش بی‌بندوباری اخلاقی، تزلزل

هویت اجتماعی جوانان، شیوع ناهنجاری‌های اجتماعی و شایعه‌پراکنی منفی و مخرب اشاره نمود. نتایج به‌دست آمده با پژوهش‌های حامدی نسب (۱۳۹۳)، پیرسی (۲۰۰۰) و اریک (۲۰۰۰) همخوانی دارد.

فرد با عضویت در هر شبکه اجتماعی درگیر نوع خاصی از فرهنگ ارتباطاتی می‌شود که شامل: برخورد، تکیه کلام، اصطلاحات مخصوص، رفتار، تیپ شخصیتی و ظاهری و... است. بدون تردید، میزان تأثیرپذیری فرد از این محیط، صفر مطلق نخواهد بود. پس هر شبکه اجتماعی، هویت مطلوب خود را ترویج می‌کند.

مهم‌ترین آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی در بعد خانوادگی نیز به ترتیب عبارت‌اند از: ازهم‌گسیختگی عواطف در خانواده، ایجاد گرایش به سبک زندگی به غربی، کاهش تاب‌آوری و نارضایتی خانوادگی، کاهش تعاملات فرزندان با والدین و شکل‌گیری ازدواج‌های مجازی. با مقایسه میانگین‌های مشاهده‌شده و مورد انتظار، نتایج حاکی از آن است که هر یک از موارد بالاتر از حد متوسط بر روابط خانوادگی تأثیرگذار است. در شبکه‌های اجتماعی خط قرمزی تعریف نشده است، فساد اخلاقی به‌عنوان یک معضل اجتماعی و فرهنگی به شمار نمی‌آید، حیا و عفت در فرهنگ لغات غربی، کلماتی ناآشنا و بی‌معنی هستند. روابط بی‌قید و شرط امری عادی به حساب می‌آید و مایه تأسف است که این فرهنگ و آداب در قالب دهکده مجازی و باهدف شوم تهاجم فرهنگی در زندگی ملت مسلمان ایران رسوخ پیدا کرده است. اعتماد یکی از مهم‌ترین پایه‌های زندگی فردی و اجتماعی افراد یک جامعه به شمار می‌رود که متأسفانه در شبکه‌های اجتماعی به‌راحتی مورد هجوم قرار گرفته است. نتایج به‌دست آمده با پژوهش‌های یاسمی نژاد (۱۳۹۰) و پیرسی (۲۰۰۰) همخوانی دارد.

مهم‌ترین آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی در بعد فردی - روانی به ترتیب عبارت‌اند از: تضعیف سلامت روانی، نقض حریم خصوصی افراد، آسیب‌های جسمانی، تضعیف مهارت‌های ارتباطی، اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی و تسریع در بلوغ زودرس که با مقایسه میانگین‌های مشاهده‌شده و مورد انتظار هر یک از موارد، نتایج حاکی از آن است که

تک‌تک مؤلفه‌های مربوط به این حوزه در حد بالایی (بالتر از متوسط) بر بعد فردی - روانی تأثیر گذار است.

حال موضوع دیگری که مطرح است تعامل اجتماعی است که از تأثیرات مهم شبکه‌های اجتماعی ایجاد تعامل اجتماعی یا ایجاد اختلال در تعامل اجتماعی است. به این شکل که اگر استفاده از این از این دنیای مجازی (شبکه‌های اجتماعی) همچون تلگرام به شکل صحیحی برقرار شود، سبب ایجاد تعامل مثبت و در نتیجه به وجود آمدن روابط مثبت اجتماعی، اقتصادی، کاری و خانوادگی و ... خواهد شد و از طرفی عدم استفاده صحیح از این دنیای ارتباطی (شبکه‌های اجتماعی مجازی) همچون تلگرام، سبب تعامل آسیب‌زا و مخرب و یا اختلال در تعامل اجتماعی خواهد شد.

از دیگر تأثیرات شبکه‌های مجازی، می‌توان به انزوا اشاره کرد. انزوا در نتیجه استفاده نادرست از شبکه‌های ارتباطی مجازی، از جمله تلگرام، به وجود می‌آید. شبکه‌های ارتباطی مجازی همیشه سبب ایجاد تعامل (مثبت، منفی) نمی‌شود. بلکه گاهی استفاده نادرست و نابجا و در کلامی افراط در استفاده از آن سبب ایجاد انزوای اجتماعی. عدم توانایی فرد در ایجاد ارتباطات حضوری و صحیح می‌شود.

مروری بر ادبیات تحقیق

شبکه اجتماعی مجازی تلگرام

تلگرام توسط دو برادر با نام‌های پاول دورف و نیکلای دورف به بازار آمد. پشتیبان مالی این پروژه، سازمان غیرانتفاعی کارآفرینی در آلمان است. این پیام‌رسان در سال ۲۰۱۴ تأسیس شد. در اکتبر ۲۰۱۳ تلگرام روزانه صد هزار کاربر فعال داشت که در ۲۴ مارس ۲۰۱۴ این شمار به ۱۵ میلیون رسید. در دسامبر ۲۰۱۴، تلگرام اعلام کرد که بیش از ۵۰ میلیون کاربر فعال دارد که روزانه بیش از یک میلیارد پیام هم‌رسانی می‌کنند. در سپتامبر ۲۰۱۵، اعلام شد که تلگرام بیش از ۶۰ میلیون کاربر فعال دارد که ۱۸۰ میلیون کاربر هفتمین پیام‌رسان پر کاربرد شناخته شد. در ماه مارس ۲۰۱۸، تلگرام کاربران خود را بیش از ۲۰۰ میلیون اعلام کرد (گزارش‌های سالانه تلگرام، ۲۰۱۳-۲۰۱۸)

اواخر سال ۹۳ سروکله این پیام‌رسان در تلفن‌های همراه ایرانی پیدا شد که دنیای ارتباطات را برای کاربران ایرانی خود زیرورو کرد. نرم‌افزاری که حتی دنیای خبر و رسانه را نیز تحت تأثیر خود قرار داد و کانال‌های خبری مستقلی را به وجود آورد. ابتدا دنیای تلگرام محدود به پیام‌رسانی و ایجاد گروه‌های دوستی بود؛ اما مزیتی که این شبکه را از نمونه‌های مشابه متمایز می‌کرد سرعت و توان ارسال فایل‌های پرحجم بود. بعد از آن تلگرام در به‌روزرسانی‌های بعدی خود امکان ایجاد کانال را ایجاد کرد که مثل انقلابی بزرگ در شبکه‌های اجتماعی بود. تمامی مطبوعات با ایجاد کانال خبری خود در تلگرام فعال شدند و مخاطبان نیز ترجیح دادند اخبار را از طریق همین کانال‌ها دنبال کنند چون تلگرام توانسته بود دسترسی را بسیار راحت‌تر کند. رفته‌رفته برخی از این کانال‌ها مثل یک گالری استفاده کردند و برای خودشان شغل‌های خانگی ایجاد کردند و توانستند از این طریق کسب درآمد کنند. با وجود همه شبکه‌های اجتماعی رنگارنگ، میل یا همان صندوق پستی الکترونیکی هیچ‌گاه مورد تهدید قرار نگرفته بود؛ اما تلگرام با نسخه تحت وب و تحت ویندوز خود ایمیل‌ها را نیز تحت تأثیر قرار داد و حتی بازار آن‌ها را کساد کرد. تا کاربران ترجیح دهند فایل‌های کاری خود را به جای ایمیل کردن به فرد موردنظر خیلی سریع و آسان از طریق تلگرام ارسال کنند.

انحرافات اجتماعی

انحراف اجتماعی، به رفتاری که به‌طور مستمر برخلاف ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی است، اطلاق می‌شود که نتیجه قطعی و مسلم آن، سلب امنیت اخلاقی و اجتماعی است. به همین دلیل، در طول تاریخ، تلاش‌های مستمری با انگیزه‌ها و رویکردهای متفاوتی انجام گرفته است (سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۸) انحرافات اجتماعی از جمله رفتارهایی هستند که بدون شک، در هر اجتماعی وجود دارند و انواع و شدت و فراوانی آن‌ها متفاوت است که از جامعه‌ای به جامعه دیگر فرق دارند و جامعه ایران نیز از این قاعده مستثنا نیست. ترمیم و اصلاح کج‌روی‌ها آن‌قدر ضروری است که چنانچه امروز برای فهم علل پیدایش، نحوه گسترش و پیامدهای آن‌ها کاری انجام نشود، به راحتی نظام اجتماعی

به ورطه انحطاط و سقوط خواهد افتاد (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲)

انحرافات اجتماعی دارای کارکردهای گسترده‌ای هستند و حوزه گسترده‌ای از موارد را در برمی‌گیرد. انحرافات اجتماعی می‌تواند شامل مؤلفه‌هایی مانند مصرف مواد مخدر، خرید و فروش مواد مخدر، سرقت، نزاع و خشونت‌های خیابانی و رفتارهای غیراخلاقی باشد. هر یک از مؤلفه‌ها مطرح شده در مطالعه این محققین به‌عنوان یکی از زمینه‌های بررسی انحراف اجتماعی به‌شمار می‌رود. این انحرافات در مجموع، سبب تغییرات در عملکرد ارزش‌های هنجاری فرد شده و معمولاً زمینه‌های تغییر در پیدایش و انتخاب بهتر موقعیت‌های اجتماعی را دچار مشکل خواهد کرد.

انزوای اجتماعی

انزوای اجتماعی به معنای نبود و یا ضعف اتصال فرد با سایر افراد، گروه‌ها و جامعه است. اهمیت فقدان یا تضعیف اتصال، در تعریف فوق‌ما را ناگزیر می‌سازد که برای مشخص نمودن فضای مفهومی انزوای اجتماعی و ابعاد آن ابتدا نحوه و چگونگی وصل و اتصال فرد را به سایر افراد، گروه‌ها و جامعه قرار دهیم. با انجام چنین کاری است که ما می‌توانیم از فقدان و ضعف آن‌ها بحث کنیم. (امیرکافی، ۱۳۸۲: ۱۴). به‌طور کلی فرد به دو طریق با جامعه ارتباط برقرار می‌کند؛ یکی از طریق ایجاد ارتباط با سایر کنش‌گران در جامعه و دیگری از طریق عضویت در گروه‌ها، در فرصت مزبور به فرد اجازه می‌دهند تا بیشتر به جامعه وصل شود و مشارکت خود را در جامعه افزایش دهد. (چلبی، ۱۳۷۵: ۲۴۳). بدون تردید انزوای اجتماعی، افراد را از مشارکت غیررسمی و رسمی در جامعه محروم ساخته و «مبادله اجتماعی» و «دل‌بستگی اجتماعی» را کاهش می‌دهد. (فلدمن، ۲۰۰۱: ۱۸-۲۰)

انزوای اجتماعی از تبادل پایدار و دائمی افکار و احساسات از کل به فرد و از فرد به کل جلوگیری می‌کند (دلویچ، ۲۰۰۰: ۱۵۸) این مسئله از احساس مشارکت در روابط گرم، صمیمی و انسانی جلوگیری می‌کند. فرصت‌های نامناسب را برای باهم

زندگی کردن، باهم کار کردن، باهم تجربه کردن و باهم بودن را سلب می‌کند (پیرسی، ۲۰۰۰: ۸). مفهوم بیگانگی اجتماعی در تفکرات مارکس به معنی احساس از دست دادن کنترل بر زندگی اجتماعی است. به اعتقاد مارکس افراد در ارتباط با نیروی کارشان کنترل کار خود را بر فرآیندهای تولیدات کارشان از دست می‌دهند. فرآیند بیگانگی اجتماعی به احساس پوچی، بی‌قدرتی، اخلاق زدایی، بیزاری از خود، بی‌ریشه‌ای، بی‌اعتمادی و خشونت می‌انجامد. به علاوه از خودبیگانگی با چنین ویژگی‌هایی که دارد به انکار ارزش‌های اساسی جامعه، هنجارهای رفتار اجتماعی و استانداردهای تثبیت‌شده رفتار منتهی می‌شود. (امیری، ۱۳۸۷: ۱۴)

انزوای اجتماعی پیامدهای مختلفی از جمله احساس تنهایی، احساس عجز، احساس یاس و کاهش تحمل اجتماعی را به دنبال دارد. (امیر کاف، ۱۳۸۲)

احساس تنهایی: «کلرمن» معتقد است که احساس تنهایی از نقص در روابط نزدیک و ارتباطی و اختلال در هم‌بندهای اجتماعی یا انسجام اجتماعی ناشی می‌شود (کلرمن، ۱۹۸۶). احساس عجز و یاس اجتماعی: در سطوح مختلف روابط اجتماعی جامعه هرچقدر، روابط امدادسانی در بعدهای مختلف (معرفتی، مادی، عاطفی و منزلتی بیشتر باشد به همان نسبت میزان یاس اجتماعی و احساس عجز کاهش می‌باید. (چلبی، ۱۳۷۵: ۱۵۸). تحمل اجتماعی: «پگستون» به شکل مبهمی استدلال می‌کند که عضویت در گروه‌ها و اجتماعات بسته و محدود سطح تحمل اجتماعی را کاهش می‌دهد. (پگستون، ۲۰۰۲) مقاله سنجش میزان پیامدهای انزوای اجتماعی ...

بنا به تعریف و تحلیل ملوین سیمن، انزوا یا بیگانگی اجتماعی به اشکال پنج‌گانه‌ای در ابعاد فرهنگی-اجتماعی-روانی می‌تواند پدیدار شود. این اشکال پنج‌گانه عبارت‌اند از:

بی‌قدرتی (ناتوانی): نوعی بیگانگی اجتماعی است که در آن فرد احساس می‌کند قادر به تعیین یا نظارت بر نتایج مورد انتظار نبوده و توانایی تقویت یا تحکیم

آسیب‌شناسی نقش تلگرام بر انزوا و اختلال دانش‌آموزان در تعاملات...؛ علی‌شاه بابا و همکاران | ۸۵

اهداف موردنظر خود را که در پی آن است را ندارد. بی‌قدرتی را هگل مارکس و وبر طی بحث‌هایی درباره دوری کارگران از تسلط واقعی بر سرنوشت اقتصادشان، درماندگی‌شان و بهره‌برداری از آن‌ها برای مقاصد جز مقاصد خودشان مطرح کرده بودند. (سیمن، ۱۹۵۹: ۹۵-۹۶)

بی‌هنجاری: حالتی از بیگانگی است که طی آن فرد با سطح بالایی از انتظار، این را بر خود متصور می‌داند که نزدیک شدن به اهداف دلخواه، تنها در گروه اعمال و رفتارهایی است که از اجتماعی مقبول و پسندیده نیست. فرد احساس می‌کند برای رسیدن به نیازهای ارزنده خود نیاز به وسایل نامشروع دارد یا کنش‌هایی که او را به هدفش نزدیک‌تر می‌کند که مورد تأیید جامعه نیست. (سیمن، ۱۹۵۹: ۷۸۶)

انزوای اجتماعی: وضعیتی که در آن انفصال‌نامه‌ای در رابطه با ارزش‌های مرسوم پیدا کرده است. فرد دارای باور یا اعتقاد نازل نسبت به مکانیسم ارزش‌گذاری و سیستم پاداش اجتماعی می‌باشد و با هر آنچه از نظر جامعه معتبر و ارزشمند است خود را هم‌عقیده و هم‌سو نمی‌بیند. به عبارتی جدا ماندگی یک فرد یا جمعی خاص از نظر فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و... کاهش یا انحلال مبادلات بین آن‌ها هم‌چنین جدا ماندگی می‌تواند به علت عدم پذیرش فردی از جانب جامعه باشد که دلیل آن زیر پا گذاشتن هنجارهای پذیرفته‌شده در جامعه است به علل فرهنگی، سیاسی و... (ساروخانی، ۱۳۷۳: ۳۸۰)

احساس بی‌معنایی یا بی‌محتوایی: بی‌معنایی در افراد نوعی بیگانگی است که فرد یا افراد در این نوع از بیگانگی دچار نوعی ابهام و شک و دودلی شده و قادر نیستند که نتایج و پیامدهای رفتار خود را پیش‌بینی کنند. به عبارتی تردید در این که در مورد معیارهای مطرح‌شده در سطح جامعه به چه چیزی اعتقاد داشته یا نداشته باشند. (محسنی تبریزی، ۱۳۷۰: ۶۸)

نوعی احساس عدم اعتقاد به دیگران، عدم امید به آینده، بی‌معنا بودن زندگی و

...

بیگانگی از خود (از خود بیگانگی): احساس تنفر از خود نوعی از بیگانگی است که فرد یا افرادی در یک چنین وضعیتی در رابطه با زندگی فردی خود دچار تنفر و بی‌هدفی می‌شوند. سیمن درجه هر رفتاری را بر اساس پاداش‌های مورد انتظار آتی می‌بیند و چون مارکس معتقد است که پاداش منحصرأ در خود عمل نهفته نیست بلکه نسبت به کار امری خارجی است. (محسنی تبریزی، ۱۳۷۰: ۶۸)

حال پس از تعریف و بررسی کامل این سه بعد مهم و تأثیرات آن‌ها، در این پژوهش می‌خواهیم قربانیان اصلی این فرآیند که از ارکان مهم و سازنده‌ی جامعه هستند را مورد بررسی قرار داده و از تأثیرات این فرآیند بر روی آن‌ها آگاه شویم.

از آنجاکه جوانان و نوجوانان پایه‌های اصلی هر جامعه را تشکیل می‌دهند و تمام تلاش‌های یک جامعه در جهت سرمایه‌گذاری روی این قشر ارزشمند صورت می‌گیرد، در نتیجه همه ما در مقابل این سرمایه‌های ارزشمند کشور مسئولیم و تا حد توان در جهت نگهداری و مراقبت از آن باید بکوشیم. از عواملی که سبب به خطر افتادن آن و یا آسیب رسیدن به آن می‌شود جلوگیری کرده و به سمت آگاه نمودن آن‌ها پیشرفت کنیم.

از موارد مهم و پررنگ و مؤثر در زندگی جوانان و نوجوانان کشورمان، استفاده از شبکه‌های ارتباطی مجازی به خصوص تلگرام می‌باشد.

با توجه به اینکه آسیب‌شناسی شبکه‌های اجتماعی یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار بر ایجاد شخصیت هر فرد و جامعه می‌باشد. به خصوص آسیب‌هایی مانند اینترنت و شبکه‌های مجازی که قشر جوان و نوجوان جامعه را تهدید می‌کند علت و انگیزه اهمیت این موضوع، نقش پررنگ شبکه‌های اجتماعی بر تعامل و انزوا در جامعه است و با توجه به اینکه آسیب‌پذیرترین قشر جامعه نوجوانان و دانش‌آموزان مقاطع دبیرستان هستند که پایه‌ها و ریشه‌های اصلی جامعه را تشکیل داده و از سرمایه‌های ارزشمند جامعه محسوب می‌شوند، پرداختن این موضوع که آسیب‌های شبکه اجتماعی چه تأثیری بر اختلال تعامل اجتماعی دانش‌آموزان و افزایش انزوا در

آنان داشته و خواهد داشت بسیار مهم است.

سؤالات تحقیق:

- آیا در میان دانش‌آموزان مقاطع دبیرستان تهران آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی (تلگرام) می‌تواند در افزایش انزوا و یا کاهش تعاملات اجتماعی تأثیرگذار باشد؟
- شناسایی مؤلفه‌های فردی آسیب شبکه‌های اجتماعی از بعد ارتباطی - اجتماعی چگونه است؟
- آیا بین آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی با از بین رفتن تعاملات اجتماعی جوانان و نوجوانان رابطه معناداری وجود دارد؟

پیشینه پژوهش

با توجه به فراگیر شدن فضای مجازی در زندگی شهروندان و اهمیت اثرات مثبت و منفی ناشی از استفاده از این فضا که در اشکال مختلفی در حال انجام است، پژوهشگران متعددی در خصوص فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی مجازی به تحقیق و پژوهش پرداخته‌اند.

چن و کو ۲۰۱۷ با بررسی تأثیر دو دسته عوامل عملکردی و روانی بر تمایل کاربران به اشتراک‌گذاری دانش و اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی دریافتند که موانع کاربران، ارزش، ریسک‌های فیزیکی، ریسک موانع اعتماد، امنیتی، باورهای مشترک و تصویر ذهنی بر عدم به اشتراک‌گذاری اطلاعات توسط کاربران تأثیر دارد. تحقیق نتایج هان و همکاران یبیلگیهان ۲۰۱۶ نشان می‌دهد که سهولت استفاده و صداقت ادراک، شده بر تسهیم اطلاعات تأثیر مثبت و معناداری دارد.

نتایج تحقیق سیف‌الله و همکاران ۱۳۹۴ در بررسی عوامل مؤثر بر گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی نشان می‌دهد که میانگین گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی در حد متوسط رو به بالاست. نتایج آزمون مقایسه میانگین نشان می‌دهد که بین گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی برحسب پایگاه اقتصادی، اجتماعی تفاوت

معناداری وجود دارد. میانگین گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان با پایگاه اقتصادی، اجتماعی پایین کمتر از دانش‌آموزان با پایگاه اقتصادی - اجتماعی بالا است.

زندویان و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «آسیب‌های فضای مجازی بین دانش‌آموزان دختر» بین دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهرستان یزد که با روش توصیفی-پیمایشی و یا با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته، دریافتند که استفاده از فضای مجازی در ابعاد خانوادگی، تحصیلی، سازگاری اعتقادی-عبادی و روانی دانش‌آموزان تأثیر منفی داشته است. دانش‌آموزان در اولویت‌بندی راه‌کارهای مقابله با آسیب‌های فضای مجازی، تقویت ارتباط منطقی و عاطفی در خانواده و جایگزین کردن تفریح‌های سالم، درگیر کردن افراد در فعالیت‌ها و برنامه‌های مثبت را مهم‌ترین و افزایش نظارت حوزه‌های سیاسی-امنیتی و فیلترینگ را کم‌اهمیت‌ترین راهکار برای کاهش آسیب‌های فضای مجازی دانسته‌اند.

سلیمی، جوکار و نیک پور ۱۳۸۸ در پژوهشی باهدف بررسی ارتباط بین احساس تنهایی و استفاده از اینترنت با پیش‌بینی ادراک حمایت اجتماعی که بر روی ۴۳۶ دانشجو شامل ۲۲۵ دانشجوی دختر و ۲۱۱ دانشجوی پسر از دانشگاه‌های شهر شیراز انجام دادند، دریابند که ادراک حمایت اجتماعی به‌طور مستقیم پیش‌بینی‌کننده منفی ضعیفی برای استفاده از اینترنت است. همچنین احساس تنهایی خانوادگی و اجتماعی، نقش واسطه‌ای بین ادراک حمایت اجتماعی و میزان استفاده از اینترنت دارند. نکته جالب توجه اینکه احساس تنهایی خانوادگی میزان استفاده از اینترنت را به گونه مثبت و احساس تنهایی اجتماعی میزان استفاده از اینترنت را به گونه منفی پیش‌بینی می‌کرد. نتایج پژوهش حاضر مؤید نقش واسطه‌گری احساس تنهایی خانوادگی و اجتماعی در پیوند حمایت اجتماعی و میزان استفاده از اینترنت بود. در مجموع یافته‌ها اهمیت نقش حمایت اجتماعی و احساس تنهایی را در میزان استفاده از اینترنت نشان داد.

برخی از مهم‌ترین پژوهش‌های دیگری نیز در این حوزه انجام شده که نتایج آن‌ها در جدول شماره (۱) فهرست شده است.

جدول ۱: پیشینه مطالعاتی پژوهش

عنوان پژوهش	نویسنده	سال	نتایج
نقش شبکه‌های اجتماعی در احساس امنیت اجتماعی	چن و کو	۱۳۹۷	بر اساس یافته‌های پژوهش، بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و حساس امنیت اجتماعی ارتباط معنی‌داری وجود دارد و بین متغیرهای جنسیت، وضعیت تأهل و قومیت با احساس امنیت اجتماعی نیز ارتباط معنی‌داری وجود دارد.
بررسی جرم شناختی تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر امنیت اخلاقی	گروسی و همکار	۱۳۹۵	این تحقیق نشان داد که شبکه‌های اجتماعی بر امنیت اخلاقی تأثیرگذار هستند. از بین شاخص‌های ذکر شده در حوزه تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر امنیت اخلاقی، شاخص اختلافات قومی دارای بالاترین میانگین رتبه و بعد از آن تبلیغات ضد دینی و القای شبهات و تهاجم فرهنگی و خودباختگی فرهنگی قرار داشتند.
بررسی عوامل مؤثر بر گرایش به شبکه‌های اجتماعی	سیف‌الله و همکاران	۱۳۹۵	بین گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی برحسب پایگاه اقتصادی، اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد. میانگین گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان با پایگاه اقتصادی، اجتماعی پایین کمتر از دانش‌آموزان با پایگاه اقتصادی - اجتماعی بالا است.
بررسی اثرات اجتماعی شبکه‌های اجتماعی	جعفری و همکاران	۱۳۹۵	اثرات اجتماعی، محتوا، قابلیت‌ها، ارزش، سهولت استفاده، امنیت درک شده، قالب، زمان، میزان همبستگی و رضایت کاربران از شبکه‌های اجتماعی از عوامل تأثیرگذار بر تمایل به ادامه استفاده از وبسایت‌های شبکه‌های اجتماعی
آسیب‌های فضای مجازی بین دانش‌آموزان دختر	زندویان و همکاران	۱۳۹۲	استفاده از فضای مجازی در ابعاد خانوادگی، تحصیلی، سازگاری اعتقادی - عبادی و روانی دانش‌آموزان تأثیر منفی داشته است
بررسی ارتباط بین احساس تنهایی	سلیمی،	۱۳۸۸	ادراک حمایت اجتماعی به طور مستقیم پیش‌بینی

عنوان پژوهش	نویسنده	سال	نتایج
و استفاده از اینترنت با پیشابندی ادراک حمایت اجتماعی	جوکار و نیک پور		کننده منفی ضعیفی برای استفاده از اینترنت است. همچنین احساس تنهایی خانوادگی و اجتماعی، نقش واسطه‌ای بین ادراک حمایت اجتماعی و میزان استفاده از اینترنت دارند. نتایج پژوهش حاضر مؤید اهمیت نقش حمایت اجتماعی و احساس تنهایی را در میزان استفاده از اینترنت نشان داد.
اینترنت و هویت اجتماعی تأثیر اینترنت بر برخی از ابعاد هویت اجتماعی (از جمله هویت دینی، هویت قومی، هویت خانوادگی و هویت شخصی)	رفعت جاه و شکوری	۱۳۸۷	میان دو گروه مذکور به لحاظ هویت دینی، هویت قومی، هویت خانوادگی و هویت شخصی تفاوت معناداری وجود دارد و هویت دینی، قومی و خانوادگی در گروه اول ضعیف‌تر از افراد گروه دوم می‌باشد. همچنین، هویت شخصی و خودنگاره افراد در گروه اول ضعیف‌تر از گروه دیگر مشاهده شد.
بازنمایی هویت دینی در فضای مجازی	جلیلی فیروزی	۱۳۸۵	ضعف یا قوت عملکرد نهادهای دینی در فضای واقعی در میزان گرایش جوانان به استفاده از فضای مجازی اثرگذار است

هر چند پژوهش‌های مختلفی در خصوص اثرات و فرصت‌ها و چالش‌های فضای مجازی در جهان و ایران انجام شده است، اما نظر به فراگیر شدن استفاده از شبکه اجتماعی تلگرام در ایران و با توجه به اینکه در چند سال اخیر اخبار متعددی در خصوص اثرات و آسیب‌های فضای مجازی و شبکه اجتماعی تلگرام بر سبک زندگی و انحرافات اجتماعی جوانان منتشر شده اما تاکنون تحقیقات جامعی درباره آسیب‌شناسی نقش تلگرام بر انزوا و اختلال دانش‌آموزان در تعاملات اجتماعی صورت نگرفته است، پژوهش حاضر از این نظر، تازه بوده و از نوعی نوآوری برخوردار است.

چهارچوب نظری

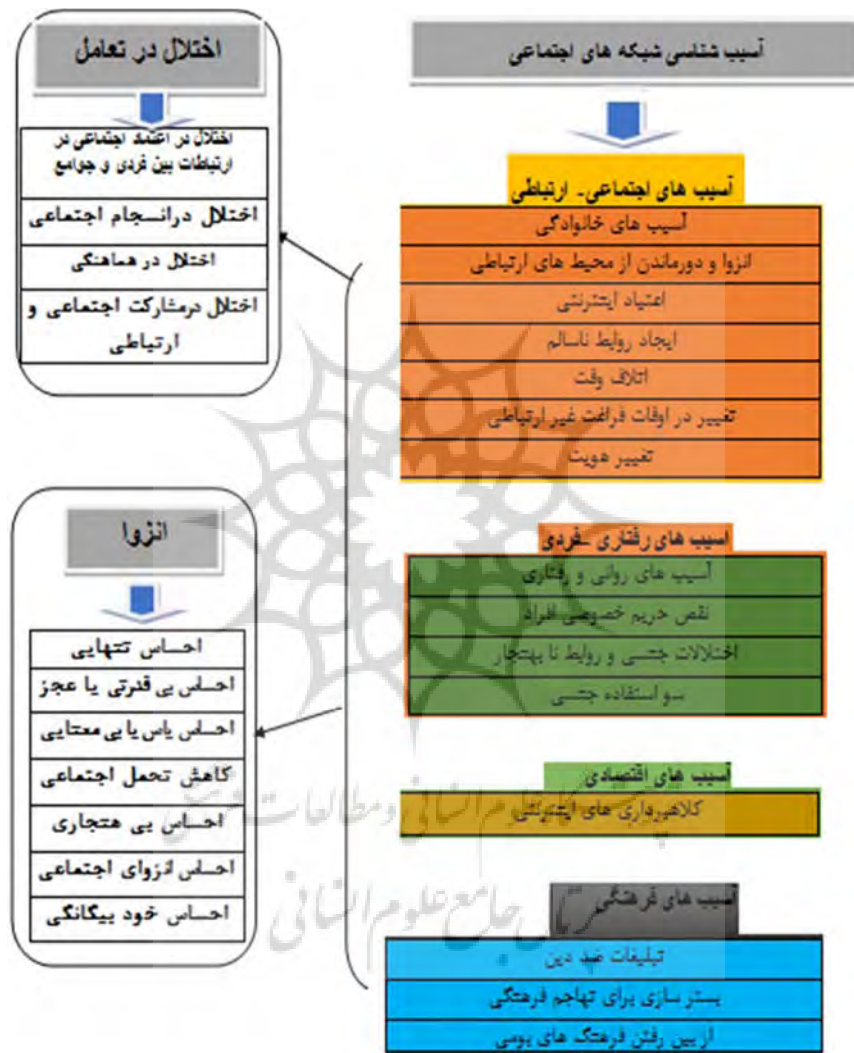
آسیب‌شناسی نقش تلگرام بر انزوا و اختلال دانش‌آموزان در تعاملات...؛ علی شاه بابا و همکاران | ۹۱

این مدل مفهومی بر اساس تلفیق ابعاد مختلف نظریه پردازان و پژوهشگران در زمینه بررسی آسیب‌شناسی شبکه‌های اجتماعی بر اختلال در تعامل و انزوای اجتماعی به دست آمده است. به گونه‌ای با تلفیق نظریه‌های مختلف آسیب‌شناسی از جمله یانگ ۲۰۰۲، پیرسی ۲۰۰۰، اریک ۲۰۰۰، یاسمی نژاد ۱۳۹۳، اکبری ۱۳۹۰ و... به ۱۲ بعد مهم در این زمینه دست یافتیم از جمله آسیب‌های خانوادگی - انزوا و دورماندن از محیط‌های ارتباطی - اعتیاد اینترنتی - ایجاد روابط ناسالم - اتلاف وقت - تغییر در اوقات فراغت غیر ارتباطی - تغییر هویت - آسیب‌های روانی و رفتاری - نقص حریم خصوصی افراد - اختلالات جنسی و روابط نابهنجار - سو استفاده جنسی - کلاهبرداری‌های اینترنتی - تبلیغات ضد دین - بستر سازی برای تهاجم فرهنگی - از بین رفتن فرهنگ‌های بومی و در سویی دیگر تعامل اجتماعی با تلفیق نظریه‌های مختلف هسیا‌او، چانگ و چن ۲۰۱۱، اکبری ۱۳۸۳ و... به ابعادی چون اعتماد اجتماعی در ارتباطات بین فردی و جوامع - انسجام اجتماعی - هماهنگی - مشارکت اجتماعی و ارتباطی و نیز من باب بعد انزوا با تلفیق نظریات بزرگان سیمن ۱۹۵۹، کلرمن ۱۹۸۶، پگستون ۲۰۰۲ و... به ابعاد احساس تنهایی - احساس بی‌قدرتی یا عجز - احساس یأس یا بی‌معنایی - کاهش تحمل اجتماعی - احساس بی‌هنجاری و احساس انزوای اجتماعی و از خود بیگانگی دست یافتیم که در مدل زیر رابطه این ابعاد را باهم مورد بررسی قرار دادیم.

مدل مفهومی زیر جهت نشان دادن روابط بین اجزای ابعاد موضوع و فرضیه‌ها طراحی گردیده است:

پرتال جامع علوم انسانی

شکل ۱) مدل آسیب‌شناسی شبکه‌های اجتماعی yang ۲۰۰۲، piersi ۲۰۰۰، eric ۲۰۰۰ یا yasminezhad ۱۳۹۳، اکبری ۱۳۹۰ (بررسی تعامل، chang chen ۲۰۱۱، akbari ۲۰۰۰ یا انزوای اجتماعی simen ۱۹۵۹، clerman ۱۹۸۶، ogeston ۲۰۰۲)

روش تحقیق

تحقیق از ماهیت توصیفی - همبستگی برخوردار است و با استفاده از ضرایب همبستگی

آسیب‌شناسی نقش تلگرام بر انزوا و اختلال دانش‌آموزان در تعاملات...؛ علی شاه بابا و همکاران | ۹۳

محاسبه‌شده، اقدام به تدوین مدل ساختاری گردید. جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل کلیه دانش‌آموزان متوسطه شهر تهران بودند که حجم نمونه با توجه به فرمول کوکران ۳۸۴ نفر می‌باشد. ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه آسیب‌شناسی شبکه‌های اجتماعی که دارای ۲۶ سؤال است که و چهار مؤلفه‌ی اصلی که خود شامل ۸ مؤلفه و ۱۲ سؤال و پرسشنامه اختلال در تعامل محقق ساخته شامل ۱۰ گویه و دارای چهار مؤلفه‌ی اصلی و پرسشنامه انزوای اجتماعی محقق ساخته شامل ۱۹ گویه و دارای هفت مؤلفه‌ی اصلی می‌باشد. جهت تعیین پایایی پرسشنامه‌ها ضریب آلفای کرونباخ برآورد شد که در این تحقیق نتایج آلفای کرونباخ مطالعه مقدماتی نشان داد که پایایی پرسشنامه‌ها مناسب می‌باشد.

جدول ۲. پایایی در پژوهش حاضر

پرسشنامه	آلفای کرونباخ
آسیب‌شناسی شبکه‌های اجتماعی	۰/۶۸
اختلال	۰/۷
انزوای اجتماعی	۰/۸۳

بر اساس نتایج جدول فوق مشخص است که پایایی به روش همسانی درونی و محاسبه آلفای کرونباخ برای آسیب‌شناسی شبکه‌های اجتماعی، اختلال و انزوای اجتماعی به ترتیب برابر با ۰/۶۸، ۰/۷، ۰/۸۳ است که نشان از مناسب بودن پرسشنامه‌ها می‌باشد. جهت بررسی روایی در پژوهش حاضر، روایی صوری و روایی محتوایی^۴ مورد نظر

^۱Reliability studies

^۲Validity

^۳ روایی صوری به منطقی، جالبی و تناسب ظاهری ابزار پژوهش برمی‌گردد و زمانی اهمیت پیدا می‌کند که ظاهر ابزار در انگیزش، رغبت آزمودنی با همکاری و پاسخ دادن به سؤالها اثر داشته باشد (هومن، ۱۳۸۴: ۴۹).

^۴ روایی محتوایی یک ابزار، به میزان کفایت پوششی اشاره دارد که محتوای مقیاس‌های به کار رفته در ابزار، تمامی ابعاد مربوط به موضوع مورد مطالعه را در بر می‌گیرند و آنها را تبیین می‌کنند. تعیین اعتبار محتوا با قضاوت انجم می‌شود. چنین قضاوتی درباره‌ی روایی محتوا می‌تواند از سوی پژوهشگر صورت پذیرد یا بر عهده‌ی یک پانل قرار گیرد.

بود که به منظور حصول روایی محتوا و روایی صوری ابزار اندازه‌گیری پیش از اجرا، از طریق نظر کارشناسان و محققان مربوطه و همچنین افراد آگاه به بررسی اعتبار ابزار پرداخته شد و این فرایند تا حدی ادامه یافت تا محقق به روایی مورد نظر دست پیدا کند.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی تحلیل داده‌ها در دو مرحله اصلی انجام شد: (۱) تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها (۲) تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌ها شامل معادلات ساختاری به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های آماری پژوهش حاضر، ابتدا اطلاعات حاصل از پرسشنامه‌ها استخراج و در جدول اطلاعات کلی تنظیم شد؛ سپس کلیه داده‌ها با استفاده از کامپیوتر و از طریق نرم‌افزارهای SPSS(20.0)، smartPLS3 در دو بخش روش‌های توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

در تجزیه و تحلیل توصیفی، پس از توصیف متغیرهای جمعیت شناختی، نمرات حاصل از اجرای پرسشنامه‌های پژوهش محاسبه و گزارش شده است. در بخش روش‌های استنباطی به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق و به عبارتی تعمیم نتایج به دست آمده از نمونه به جامعه آماری پژوهش از آزمون‌های مربوطه استفاده شد، همچنین، همبستگی بین نمرات حاصل از اجرای ابزارهای پژوهش و معناداری این ضرایب همبستگی مورد توجه بوده است. همچنین برای آزمون مدل مفهومی پژوهش از معادلات ساختاری استفاده شد.

مدل‌سازی معادلات ساختاری

۵ face validity

۱. مدل معادلات ساختاری یا به طور اختصار SEM که مخفف (Structural Equation Modeling) می‌باشد، از روش‌های جدید آماری و یکی از قوی‌ترین روش‌های تجزیه و تحلیل چندمتغیره است که برخی هم به آن تحلیل ساختاری کواریانس، الگوسازی علی و لیزرل اطلاق می‌کنند. کاربرد اصلی آن در موضوعات چند متغیره‌ای است که نمی‌توان آن‌ها را به شیوه دو متغیری با در نظر گرفتن هر بار یک متغیر مستقل با یک متغیر وابسته انجام داد. تجزیه و تحلیل چند متغیره به یک سری روش‌های تجزیه و تحلیل اطلاق می‌شود که ویژگی اصلی آن‌ها تجزیه و تحلیل هم‌زمان چند متغیر مستقل با چند متغیر وابسته است.

در نظر بسیاری از پژوهشگران استفاده از SEM (مدل‌سازی معادلات ساختاری) معادل استفاده از تحلیل مبتنی بر کواریانس و روش درستمایی است اما صورت دیگری از SEM مبتنی بر واریانس نیز وجود دارد که به پیش‌فرض‌هایی همچون توزیع نرمال معرف‌های مشاهده‌شده و حجم بالای نمونه‌ها متکی نیست. هنگام برآورد یک مدل نظری شیوه‌های متفاوتی برای تخمین پارامترهای جامعه وجود دارد. این برآورد باید نزدیک‌ترین ماتریس را به ماتریس نمونه‌ای بازتولید نماید تا بدین وسیله آماره کای دو تا آنجا که امکان دارد به صفر نزدیک شده و برازش مدل با داده‌های پژوهش ثابت شود. برای اینکه اختلاف این دو ماتریس به حداقل برسد توابع مختلفی وجود دارد که مهم‌ترین آن‌ها روش حداکثر درستمایی ML و کمترین مجذورات جزئی PLS است. روش SEM-ML به‌عنوان یک روش مبتنی بر کواریانس بخش غالب روش‌ها تحلیل معادلات ساختاری را در علوم انسانی تشکیل می‌دهد؛ اما نیاز محققان به وجود تکنیک‌های بهتر باعث شده تا در سال ۱۹۷۹ میلادی اولین کتاب در ارتباط با به‌کارگیری کمترین مربعات جزئی PLS مبتنی بر واریانس در مدل‌های مسیری با متغیرهای مکنون توسط ولد منتشر شود. هرمن ولد رویکرد (مدل‌سازی آسان) PLS (پیش‌فرض‌های توزیعی و حجم کم نمونه) را در مقابل تکنیک (مدل‌سازی دشوار) SEM-ML (پیش‌فرض‌های توزیعی فراوانی و نیاز به تعداد نمونه‌های زیاد) جورسکاگ (۱۹۷۰) مطرح ساخت (آذرعادل و همکاران، ۱۳۹۱).

فرضیه ۱: بین عوامل آسیب‌زای شبکه‌های اجتماعی و افزایش انزوای اجتماعی رابطه وجود دارد.

جدول ۳: نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن برای فرضیه اصلی ۱

عوامل آسیب‌زای شبکه‌های اجتماعی	افزایش انزوای اجتماعی	عوامل آسیب‌زای شبکه‌های اجتماعی
۱	۰/۶۷۹	ضرب همبستگی
	۰/۰۰۰	سطح معناداری
۳۸۴	۳۸۴	تعداد
همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنادار است.		

با توجه به خروجی SPSS در جدول ۴-۴ ضریب همبستگی اسپیرمن برای این دو متغیر ۰/۶۷۹ می‌باشد. مقدار عدد معناداری مشاهده‌شده؛ کوچک‌تر از ۰/۰۱ و در واقع ۰/۰۰۰ است که از سطح معناداری استاندارد ۰/۰۵ کمتر است. لذا میان این دو متغیر در سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه معناداری وجود دارد. بدین ترتیب فرض صفر رد و فرض پژوهش تأیید می‌گردد.

فرضیه ۲: بین عوامل آسیب‌زای شبکه‌های اجتماعی و اختلال در تعامل اجتماعی رابطه وجود دارد.

جدول ۴: نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن برای فرضیه اصلی ۲

عوامل آسیب‌زای شبکه‌های اجتماعی	اختلال در تعامل اجتماعی	
۱	۰/۹۱۰	اختلال در تعامل اجتماعی
	۰/۰۰۰	ضریب همبستگی
۳۸۴	۳۸۴	سطح معناداری
		تعداد
همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنادار است.		

با توجه به خروجی SPSS در جدول ۴ ضریب همبستگی اسپیرمن برای این دو متغیر ۰/۹۱۰ می‌باشد. مقدار عدد معناداری مشاهده‌شده؛ کوچک‌تر از ۰/۰۱ و در واقع ۰/۰۰۰ است که از سطح معناداری استاندارد ۰/۰۵ کمتر است. لذا میان این دو متغیر در سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه معناداری وجود دارد. بدین ترتیب فرض صفر رد و فرض پژوهش تأیید می‌گردد.

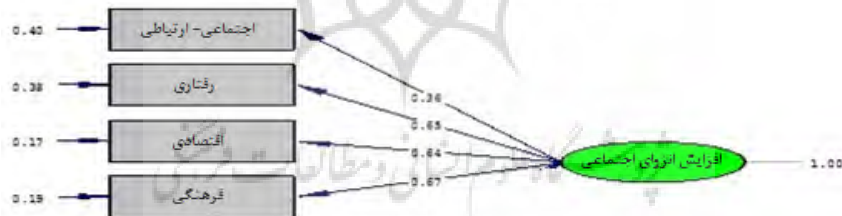
فرضیه ۳: بین مؤلفه‌های ابعاد اجتماعی-ارتباطی و افزایش انزوای اجتماعی رابطه وجود دارد.

جدول ۵: نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن برای فرضیه ۱

اجتماعی - ارتباطی	افزایش انزوای اجتماعی	
۱	۰/۴۸۳	اجتماعی - ارتباطی
	۰/۰۰۰	ضریب همبستگی
۳۸۴	۳۸۴	سطح معناداری
تعداد		
همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنادار است.		

با توجه به خروجی spss در جدول ۵ ضریب همبستگی اسپیرمن برای این دو متغیر ۰/۴۸۳ می‌باشد. مقدار عدد معناداری مشاهده شده؛ کوچک‌تر از ۰/۰۱ و در واقع ۰/۰۰۰ است که از سطح معناداری استاندارد ۰/۰۵ کمتر است. لذا میان این دو متغیر در سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه معناداری وجود دارد. بدین ترتیب فرض صفر رد و فرض پژوهش تأیید می‌گردد. وضعیت پراکنش مربوط به این فرضیه در نمودار ۳-۴ نشان داده شده است. حال با استفاده از معادلات ساختاری در نرم‌افزار لیزرل خروجی زیر را داریم:

شکل ۲: تخمین بارهای عاملی استاندارد شده

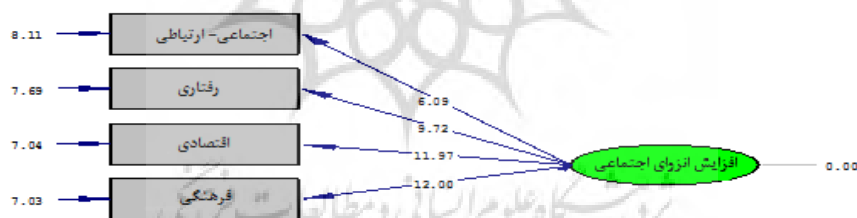

همان‌طور که در نمودار گرافیکی فوق قابل مشاهده است، میزان ارتباط شاخص اول یعنی اجتماعی - ارتباطی با متغیر افزایش انزوای اجتماعی (ضریب رگرسیون استاندارد شده) برابر ۰,۳۸ با میزان خطای استاندارد شده ۰,۴ است؛ یعنی افزایش انزوای اجتماعی بر روی هر چهار مؤلفه اجتماعی؛ رفتاری، اقتصادی و فرهنگی با ضریب رگرسیون استاندارد شده به صورت محسوسی قابل مشاهده است.

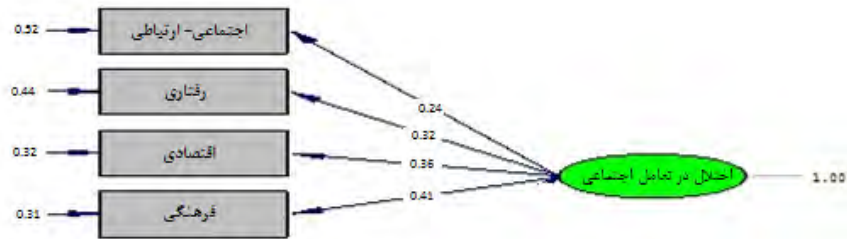
اکنون به بررسی معنی‌داری هر یک از روابط فوق، با استفاده از نمودار آماره t - استیودنت می‌پردازیم. با توجه به مقدار آماره t - استیودنت نشان داده‌شده در شکل ۳ برای هر یک از شاخص‌ها، مقدار آماره بیش از ۱,۹۶ است و در نتیجه فرض صفر رد می‌شود. یعنی روابط فوق معنادار هستند. در این بررسی نیز هم نتیجه‌ی آزمون مثل بررسی نمودار ۲ که انزوای اجتماعی روی تمام مؤلفه‌های اجتماعی؛ رفتاری، اقتصادی و فرهنگی به صورت مستقیم و پیوسته تأثیرگذار است و هرچقدر میزان انزوای اجتماعی به دلایل مختلف استفاده ناآگاهانه از شبکه‌های اجتماعی بیشتر باشد میزان تأثیر منفی این مؤلفه (انزوای اجتماعی) بر روی عوامل وابسته و مربوطه بیشتر خواهد بود و در نتیجه موجب کاهش بازخوردهای مثبت در استفاده از شبکه‌های اجتماعی خواهد بود.

اما با توجه به مقادیر آماره t - استیودنت مربوط به خطاها، ملاحظه می‌گردد که مقادیر این آماره برای تمام شاخص‌ها بیش از ۱,۹۶ است و نشان‌دهنده این مطلب است که با مقدار معناداری از خطا مواجه هستیم.

شکل ۳. مقادیر آماره t - استیودنت

شکل ۴: تخمین بارهای عاملی استاندارد شده

همان‌طور که در نمودار گرافیکی فوق قابل مشاهده است، میزان ارتباط شاخص اول یعنی اجتماعی-ارتباطی با متغیر افزایش انزوای اجتماعی (ضریب رگرسیون استاندارد شده) برابر ۰,۲۴، با میزان خطای استاندارد شده ۰,۵۲ است.

اکنون به بررسی معنی‌داری هر یک از روابط فوق، با استفاده از نمودار آماره t -استیودنت می‌پردازیم. با توجه به مقدار آماره t -استیودنت نشان داده شده در شکل ۴-۴، برای هر یک از شاخص‌ها، مقدار آماره بیش از ۱,۹۶ است و در نتیجه فرض صفر رد می‌شود. یعنی روابط فوق معنادار هستند.

اما با توجه به مقادیر آماره t -استیودنت مربوط به خطاها، ملاحظه می‌گردد که مقادیر این آماره برای تمام شاخص‌ها بیش از ۱,۹۶ است و نشان‌دهنده این مطلب است که با مقدار معناداری از خطا مواجه هستیم.

با توجه به نتایج بررسی نمودار گرافیکی و آماره t اختلال در تعامل اجتماعی مستقیم بر روی هر چهار مؤلفه اجتماعی؛ رفتاری، اقتصادی و فرهنگی تأثیر قابل مشاهده‌ای دارد و بگونه‌ای نقص تعامل اجتماعی می‌تواند هر گونه ارتباط مؤثر و بجا را میان افراد مختل کند.

بحث پیرامون یافته‌های پژوهش

در این پژوهش پس از مطالعه تعاریف متعدد از شبکه‌های اجتماعی و تأثیر آن بر تعامل و نیز علاوه بر آن بررسی نظریه‌های مختلف نظریه پردازان در زمینه شبکه‌های اجتماعی (مزایا و معایب یا همان چالش‌ها) می‌توان به این نتیجه دست یافت که گسترش فضای مجازی و

به طبع آن شبکه‌های اجتماعی از جمله فیس‌بوک، تلگرام، توئیتر، اینستاگرام، واتس‌آپ و... از یک سو می‌تواند به پویایی و رشد و پیشرفت جامعه و جوانان و نیز برقراری ارتباطات جوامع مختلف با یکدیگر کمک شایانی نماید و هم می‌تواند سبب آسیب رساندن به افراد جامعه خصوصاً قشر جوانان و نوجوانان گردد.

با توجه به نتایج حاصل از داده‌های آماری پژوهش در میان فرضیه‌های اصلی تحقیق، فرضیه‌ی فرعی دوم با عنوان «بین عوامل آسیب‌زای شبکه‌های اجتماعی و اختلال در تعامل اجتماعی رابطه وجود دارد» بیشترین ضریب همبستگی (۰٫۹۱۰) را دارا می‌باشد. این به این معنی می‌باشد که بیشترین آسیبی که شبکه‌های اجتماعی می‌تواند در بین دانش‌آموزان به وجود آورد، ایجاد اختلال در تعامل اجتماعی می‌باشد. بها این معنی که استفاده نامناسب و ناآگاهانه از شبکه‌های اجتماعی در بین افراد برخلاف آنچه نشان می‌دهد، سبب دور شدن افراد از یکدیگر شود. به این گونه که ارتباطات افراد محدود به فضای مجازی غیرقابل لمس و بدون انتقال احساس می‌گردد و نیز ارتباطاتی غیرقابل مشاهده و کنترل می‌باشد. گاهی این ارتباطات به علت عدم شناخت افراد نسبت به یکدیگر می‌تواند موجب سرکوفت روابط و ایجاد نقص و شکست در روابط گردد. افراد به دلیل عدم برقراری ارتباطات کلامی، عموماً دچار ضعف گفتار جمعی خواهند گردید و حتی در محیط‌های اجتماعی، سازمانی و کاری دچار مشکل خواهند گردید.

اختلال در تعاملات اجتماعی باعث ایجاد اختلال در آداب معاشرت نیز خواهد شد. بسیاری از ابعاد ارتباطات همچون اعتماد، هنجار و تعامل که از طریق ایجاد ارتباط و مشارکت بهینه میان اعضای اجتماع پدید می‌آید دچار اختلال و نقص خواهد شد و به تبع آن باعث بروز مشکلات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و... خواهد شد.

هم‌چنین بیشترین تبلیغات ضد دینی در شبکه‌های اجتماعی از جمله تلگرام، اینستاگرام، فیس‌بوک و... انتشار می‌یابد و به دلیل بیشترین استفاده افراد از این شبکه‌های پرمصرف بسیار تأیر پذیری و از قدرت بالایی برخوردار می‌باشد. همچنین عمال نشر تهاجمات فرهنگی در میان جوانان و نوجوانان و زنان و مردان جامعه امروزی برگرفته از

آسیب‌شناسی نقش تلگرام بر انزوا و اختلال دانش‌آموزان در تعاملات...؛ علی شاه بابا و همکاران | ۱۰۱

آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی و استفاده نادرست و ظرفیت پایین استفاده از این شبکه‌ها می‌باشد. به گونه‌ای که دولت‌ها، ادیان و گروهک‌ها راحت‌ترین و در دسترس‌ترین شیوه برقراری ارتباط و تخریب ذهن‌های افراد را در این مسیر برگزیده‌اند؛ و آسیب دیگر این شبکه‌های اجتماعی از بین بردن فرهنگ بومی افراد با جایگزین کردن فرهنگ‌های مهاجر و خارجی و مغایر با فرهنگ ایرانی و دین اسلام می‌باشد. به گونه‌ای که به شکلی نامحسوس و غیرقابل رؤیت، به آرامی در ذهن افراد نفوذ کرده و آن را به سمت وسوی دیگری کشانده و افکاری مغایر با آنچه تاکنون با آن زندگی کرده‌اند در سر می‌پروراند.

در همه‌ی این آسیب‌ها بیشترین قشر آسیب‌پذیر، نوجوانان می‌باشد که از سرمایه‌های بزرگ کشور محسوب می‌شوند. حال این تعاملات در صورت استفاده صحیح و بجای افراد و البته آگاهانه می‌تواند مثبت و مستمر ثمر باشد. امروزه بخش اعظمی از فعالیت افراد جامعه صرف گذراندن با شبکه‌های اجتماعی، حال بخشی در جهت فعالیت‌های اقتصادی و شغلی و سیاسی و فرهنگی و بخشی سرگرمی و گذران وقت می‌شود. در برخی زمینه‌ها سبب افزایش تعاملات اجتماعی و میان‌قاره‌ای شده است و در برخی زمینه‌ها سبب کاهش تعاملات و ایجاد انزوا گردیده است. بستگی به فرهنگ استفاده و نوع نیاز افراد به این ابزار، میزان مزایا و معایب متغیر است. دنیای مجازی از یک‌سو در احیای ابعاد ازدست‌رفته دموکراسی و ایفای نقش جدی‌تر مردم در فرایند سیاسی به شهروندان کمک می‌کنند. بروز آسیب‌های جدید ناشی از شبکه‌های اجتماعی می‌تواند زمینه‌ساز انواع جدیدی از آسیب‌های اجتماعی و روانی باشد؛ بنابراین، برنامه‌ریزی برای شناسایی، پیشگیری و کاهش این آسیب‌ها در فضای مجازی لازم و ضروری است. آسیب‌های نو و جدید، آسیب‌های مرتبط با فناوری‌های جدید هستند که ناشی از استفاده بدون آگاهی و نادرست است. هرچه انسان به هم‌جواری با شبکه‌های مجازی بیشتر توجه کند، وقت کمتری را به کسب و به‌کارگیری از مهارت‌های لازم برای هم‌جواری غیرمجازی اختصاص می‌دهد. هرچه اهداف و انگیزه‌های افراد از عضویت در شبکه‌های اجتماعی هدفمندتر باشد، احتمال تقویت در حوزه‌های مختلف بیشتر است. برعکس، هرچه اهداف و انگیزه‌های افراد در

استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر حسب عادت و غیر جهت‌مند باشد، احتمال گسست فرهنگی، اجتماعی افزایش می‌یابد.

بدیهی است رسانه به‌خودی‌خود نمی‌تواند مضر و مخرب باشد بلکه آسیب‌پذیری و مخرب بودن آن بستگی به این دارد که افراد جامعه چه رویکرد و نگرشی از نظر ارزشی به این رسانه‌ها دارند. اینکه آیا افراد شناخت کافی از تکنولوژی‌های نوین رسانه‌ای دارند یا خیر؟ آیا آن‌ها خود را مقید به حدود مرزهای استفاده از این رسانه‌ها می‌دانند؟ آیا افراد در باب مخاطرات استفاده از تکنولوژی‌های رسانه‌ای جدید هیچ‌گونه شناختی دارند؟ به نظر می‌رسد مردم در جامعه ما به‌خصوص جوانان به‌صورت افسارگسیخته‌ای از رسانه‌های مختلف (اینترنت، ماهواره و شبکه‌های اجتماعی مجازی جدید) استفاده می‌کنند و هیچ‌گونه حدود مرزی برای خود در این زمینه قائل نیستند. البته فقدان منابع شناختی و ترمیمی در این زمینه برای جوانان و مردم از طریق نهادهای واسطه‌ای (رسمی و غیررسمی) به‌وضوح نمایان است. به عبارتی در این زمینه ما نتوانسته‌ایم از نظر هنجاری و ارزشی استراتژی خاصی متناسب با فرهنگ و ارزش‌های دینی و ملی نسبت به رسانه‌های اجتماعی مجازی نوپدید، اتخاذ کنیم. در واقع مردم در زمینه نحوه و میزان استفاده از آن‌ها و نحوه آسیب‌زا بودن این رسانه‌ها اطلاعات چندانی ندارند؛ بنابراین روزبه‌روز شاهد آسیب‌پذیری مردم و جوانان از این رسانه‌های جدید هستیم که موجبات تغییر و تحول ارزشی، هنجاری و نگرشی در مردم و جوانان می‌شوند و به آسیب‌های روانی و اجتماعی دامن می‌زنند. نتایج تحقیق حاضر به‌خوبی مؤید این مطلب است به‌طوری‌که اکثر پاسخگویان این مطالعه اعتقاد داشته‌اند که استفاده از شبکه‌های اجتماعی جدید موجب نوعی بحران هویت، مدگرایی، کم‌رنج شدن ارزش‌های دینی و اخلاقی، تنش‌های خانوادگی و دوستی‌های آسیب‌پذیر شده است. اینکه تحت چه سازوکاری این رسانه‌ها می‌توانند آسیب‌زا باشند نیاز به بحث و واکاوی ژرفانگر دارد. از آنجایی که کار با شبکه‌های اجتماعی مجازی با گوشی‌های همراه مستلزم صرف زمان می‌باشد و افراد تعاملات و ارتباطات خود را با دیگران به این واسطه محدود می‌کنند بنابراین این نظر کاملاً

آسیب‌شناسی نقش تلگرام بر انزوا و اختلال دانش‌آموزان در تعاملات...؛ علی شاه بابا و همکاران | ۱۰۳

درست است که استفاده از شبکه‌های اجتماعی به صورت تدریجی به نوعی اعتیاد منجر می‌شود و روابط افراد با دیگر اعضای خانواده و دیگر افراد نزدیک به شدت محدود و مختل می‌شود و در عوض به مسیرهای انحرافی دوست‌یابی‌های مجازی منجر می‌شود. در زمینه مدگرایی باید گفت هم‌اکنون شاهد اوج‌گیری ارزش‌های مصرف و مصرف‌گرایی هستیم، مردم بیش از گذشته به تجمل‌گرایی و مدگرایی روی می‌آورند و در این راستا شبکه‌های اجتماعی مجازی به شدت به این مسئله دامن می‌زنند، چراکه از این طریق بسیار کم‌هزینه، در کمترین زمان می‌توان اجناس مختلف را تبلیغ کرد؛ که به این ترتیب مردم از این کانال با اجناس تزئینی و لوکس بیشتر آشنایی پیدا می‌کنند و در آن‌ها احساس نیاز به صورت هر روزی و لحظه‌به‌لحظه بازتولید می‌شود. در نتیجه یکی از آثار این در معرض هر روزی تبلیغات بودن تغییر ذائقه مصرف و تجمل‌گرایی و مدگرایی خواهد بود. به این ترتیب ارزش‌های دینی و اخلاقی مربوط به گذشت و ایثار، قناعت، درست مصرف کردن، عدم اسراف و تبذیر و... در این کارزار روزبه‌روز کم‌رنگ‌تر و کم‌فروغ‌تر خواهند شد.

سپاسگزاری

در خاتمه بر خود لازم میدانم که از زحمات اساتید محترم جناب آقای دکتر غلامرضا لطیفی و دکتر محمدرضا رسولی که با راهنمایی‌ها و هدایت خود، روشنگر راهم بوده و نقش ارزنده‌ای نیز در تکمیل این مقاله داشتند، تشکر و قدردانی نمایم.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Manouchehr Ali Shah
Baba

 <https://orcid.org/0009-0008-1210-4559>

Gholam Reza Latifi

 <https://orcid.org/0000-0002-8120-2207>

Mohammad Reza Rasouli

 <https://orcid.org/0000-0002-1879-0771>

منابع

- ابراهیم پور کوعله، سمیرا. خزایی، کالیان. (۱۳۹۱). آسیب‌های نوپدید در شبکه‌های اجتماعی مجازی در کمین خانواده‌های ایرانی. چالوس: دانشگاه آزاد اسلامی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزی
- چلی، مسعود. (۱۳۷۵). *جامعه‌شناسی نظم تشریح و تحلیل نظری اجتماعی*، تهران، نشر نی، چاپ دوم، ۱۳۸۲.
- حامدی نصب علی. (۱۳۹۳). آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی و راه کارهای پیشگیری از آن همایش ملی مهندسی رایانه و مدیریت فناوری اطلاعات. ساروخانی، باقر. (۱۳۸۶). *جامعه‌شناسی و ارتباطات*، تهران، انتشارات اطلاعات، چاپ نوزدهم.
- سلیمانی پور، روح‌الله. (۱۳۸۹). شبکه‌های اجتماعی؛ فرصت‌ها و تهدیدها، اطلاع‌رسانی و کتابداری، *ره‌آورد نور*. شماره، ۳۱ ص ۱۴
- سلیمی، عظیمه و جوکار، بهرام و نیک پور، روشنگر، ارتباطات اینترنتی در زندگی: بررسی نقش‌آدرک حمایت اجتماعی و احساس تنهایی در استفاده از اینترنت. (۱۳۸۸). *دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه الزهراء*،
- صادقی آرانی و همکاران. (۱۳۹۱). *تصمیم‌گیری‌های اخلاقی در فضای سایبری و عواملی جهت شناخت مؤثر بر آن: بررسی ارتکاب به جرائم اینترنتی در کاربران اینترنت شهرستان یزد*. *فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری*. سال هشتم. بهار ۸۶-۶۹: ۹۲.
- عاملی س، حسن ح. (۱۳۹۱). *دو فضایی شدن آسیب‌ها و ناهنجاری‌های فضای مجازی. مطالعه تطبیقی سیاست‌گذاری‌های بین‌المللی. فصلنامه تحقیقات فرهنگی*. دوره ۵، ص ۲۸۴.
- محسنی تبریزی، ع. (۱۳۷۰). *بیگانگی، نامه علوم اجتماعی*، جلد ۲، شماره ۲، انتشارات دانشگاه تهران.

References

- Chen, C.-J., & Huang, J.-W; (2007). How Organizational Climate and Structure Affect Knowledge Management—The Social Interaction Perspective; *International Journal of Information Management*, Vol: 27, Iss: 2, 104-118 24
- Delwiche, Aaron, (200), *Agenda setting, opinion leadership and the world of weblogs*, http://www.firstmonday.org/issues/issue10_12/delwiche/index.html#w
- Delwiche, Aaron, ۲۰۰, *Agenda setting, opinion leadership and the world of weblogs*, http://www.firstmonday.org/issues/issue10_12/delwiche/index.html#w
- Feldman Tony, (۱۹۹۹), *Introduction to digital media*, London and New York, Routledge
- Klerman, Gerardi. (1986): *suicide and depression among adolescents and young adult*. American psychiatric press. inc
- Pacston, Pamela (2002), social capital and democracy. an interdependent relationship. *American sociologist review*. vol 67. pp: 254-277
- Piercy, D. (2000). *Student psychological well-being and the internet- A review and - discussion of current research*. Retrieved for World Wide Web
- Seeman. m. (1959). *on the meaning of alienation*. asr. 24. 783-791

References (In Persian)

- Aamili S., Hassan H. (2012). Two-spatialization of cyberspace injuries and inconsistencies. A comparative study of international policies. *Cultural Research Quarterly*. 5 p. 24. <https://doi.org/10.7508/ijcr.2012.17.001>
- Chalabi, Masoud (1375). *Sociology of order, description and social theoretical analysis*, 2nd edition, Tehran: Ni publication.
- Hamidi Nasib Ali (2013). *Harms of virtual social networks and ways to prevent them* (National Conference of Computer Engineering and Information Technology Management).
- Ibrahimpour Koaleh, Samira. Khazaei, Kalian (2012) *Newly emerging injuries in virtual social networks in Iranian families*. Chalos: Islamic Azad University. Master's Thesis in Educational Management.
- Mohsani Tabrizi, A., (1370). Alienation, *Journal of Social Sciences*, volume 2, serial number, 1157, Tehran University Press.
- Sadeghi Arani et al. (2013) Ethical decision-making in cyber space and factors affecting its recognition: investigation of committing internet crimes among internet users in Yazd city. *Ethics in Science and Technology Quarterly*. Year 8. Spring 69-86: 92
- Salimi, Azima and Jokar, Bahram and Nikpour, Roshank, (2008) *Internet communication in life: investigating the role of social support*

perception and loneliness in using the Internet, Master's Thesis in Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University Al-Zahra

Sarukhani, Baqir (2016) *Sociology and Communication*, 19th edition, Tehran: Information Publications.

Soleimanipour, Ruhollah (1389). *social networks; Opportunities and Threats*". *Information and Librarianship*, Tehran: Rahevard Noor.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

استناد به این مقاله: علی شاه بابا، منوچهر، لطیفی، غلامرضا، رسولی، محمدرضا. (۱۴۰۲). آسیب‌شناسی نقش تلگرام بر انزوا و اختلال دانش‌آموزان در تعاملات اجتماعی (مطالعه موردی: دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر تهران)، فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین، ۹(۳۶)، ۷۱-۱۰۶. DOI: 10.22054/nms.2024.71475.1513

New Media Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License..